

Szerkesztői jegyzet

Szerkesztőbizottságunk és szerkesztőségünk is vallja: az elmúlt tíz évben végbement nagy jelentőségű változások indokolták már egy szakképzési ÚPSz-szám megjelenését. Ám főszerkesztőként erős személyes motiváció is hajtott: iskolaalapítóként, tantervíróként, egyesületi vezetőként teljes pályafutásom összefonódik a szakképzéssel. Most mégis kizárólag a közel félévszázados középiskolás emlékeimet elevenítem fel.

A köznyelvenben Lékainak nevezett hajózási szakközépiskolába jártam, amelyet 1968-ban hozott létre a MAHART, az akkor még létező magyar tengeri flotta, a prosperáló dunai hajózás és a fellendülőfélben lévő balatoni személyforgalom által indukált szakemberszükséglet biztosítására. Az angyalföldi iskola egyedi képzési hely volt az országban: tantestületét a korábban az épületben működő gimnáziumi tanárok, illetve a hajózási szakmából leszerelő műszaki szakemberek alkották.

Az iskolába csak fiúk járhattak, és a diákok társadalmi háttere rendkívül heterogén volt. Járt ide vidéki és fővárosi diák, szakmunkás, illetve vezető vagy egyszerű értelmiségi gyermeke, középfokú káder és belügyi dolgozó fia is. A sokszor 40 fős létszámot is meghaladó osztályok között és azokon belül is kemény státuszharok folytak. A vagányság, a testi erő kultusza meghatározta az iskola mindennapjait. A szó szerinti vagy képletes értelemben vett tanári felfofozások, a diákok közötti verekedések és megalázások át-meg át-szótték a tanítási órákat és a szüneteket.

Az osztályokban szenvedélyes viták folytak az aktuális közéleti kérdésekről: a mindennapi forradalmiságról, március 15. megünnepléséről, a kispolgáriság jellemzőiről, a szexuális felvilágosítás formáiról, a beat-/rockzenei irányzatokról, a zenekarokról. A tanár-diák viszonyt a kényszerű együttműködés mellett leginkább a szembenállás, sőt időnként a nyílt lázadás jellemezte. Volt olyan tanár, aki csak mikrofon

és hangszórók segítségével tudta megtartani az óráját, előfordult dolgozatmegtagadás, a diákok énekével, tapsával kísért ülősztrájk a folyosón, és ha valamelyik szaktanár azt mondta, hogy „akit nem érdekel, az óra, az hazamehet”, az rövidesen magányosan zárhatta be a tantermet.

A diákok többségének iskolaválasztását a tengerészlethez kapcsolódó önálló döntési lehetőségek, szabadság- és kalandvágy, a távoli földrészek, országok, városok, az akkor tőlünk elzárt fejlettebb világ megismerése motiválta. Három évvel az iskola indulása után azonban megjelent egy, a diákok által illegálisan készített és terjesztett újság, az *Uszálykormányos Híradó*. A lap felütéséül közölte: a „Lékai-szendvics” nem más, mint „két iskolai ígélet között egy himparipaivarszerv”. Az újság a diákok azon illúzióvesztését hangosította ki, hogy a reformként elindított szakközépiskolai képzés valójában nem autonóm és piac képes tudással rendelkező tengerészeket akar nevelni, hanem uszálykormányosokat, akik a vontatóhajó parancsnokának alattvalói. Akik kiszolgáltatottak, a hajózási hierarchia alján állnak, és szakmai, társadalmi előrejutásuk erősen korlátozott.

Máig nem tudom, hogy kik készítették a lapot, de az már közzismert, hogy az iskola első évfolyamának emblematikus diákja, az akkori iskolai válogatott középcsatára, a későbbi író és költő Csengey Dénes volt, aki a rendszer-változás forгатagában talán nem véletlenül fogalmazta meg a célkitűzést, hogy *„Európába, de mindahányan!”*

Sok-sok egyeztetési nehézséggel készült ez a lapszám is. Az viszont újdonságként jelent meg, hogy két szerző is lényegi indoklás nélkül visszavonta a kritikus hangvételű, elfogadott kéziratát. Sajnálom, hogy ők – mutatis mutandis – nem úgy tekintettek lapunkra, mint az egykori publikáló diákok a független és szabadszájú *Uszálykormányos Híradóra*.